

Het orgel en straatnamen

Ruud Hoogenboom

Nergens in Nederland is een 'Orgelwijk' met bijvoorbeeld registernamen. Wel zijn er diverse straatnamen, die verwijzen naar het orgel. Een klein onderzoek.

Geschiedenis van straatnamen

-<https://www.huisnummerpaalkopen.nl/i/historie-en-gebruik-straatnamen-en-huisnummers/?i=1>

-<https://nl.wikipedia.org/wiki/Straatnaam>

- [Orgelakker, Wilp](#) (7384 BW, gemeente Voorst)
- [Orgeldraaierspad, Amsterdam](#) (1033 ZR)
- [Orgelkampstraat, Elburg](#) (8081 XR)
- [Orgellaan, Oldenzaal](#) (7577 LM)
- [Orgellaan, Uden](#) (5402 PD en PG)
- [Orgelmakersgracht, Zaandijk](#) (1544 CZ)
- [Orgelmakerstraat, Alkmaar](#) (1825 DW, DX en DZ)
- [Orgelpad, Spijkenisse](#) (3208 DK)
- [Orgelplein, Eindhoven](#) (5642 SV)
- [Orgelstraat, Almere](#) (1312 HH)
- [Orgelstraat, Duiven](#) (6922 JJ)
- [Orgelhof, Etten-Leur](#) (4876 ZJ)

Orgelstraat

* De Orgelstraat vinden we in Duiven, als zijstraat van de Vleugelstraat.

* In Almere wordt de Orgelstraat gekruist door de Harmoniumstraat.

[in België en Suriname]

* Er is een Orgelstraat in Antwerpen.

Tussen Leopoldstraat en Graanmarkt. Samen met het nieuwe stadskwartier door Gilbert Van Schoonbeke circa 1550 geopend langs het tappissierspand en genoemd naar het huis "Dorghel". Noordzijde totaal benomen door Bourlaschouwborg;

bron: Inventaris Onroerend Erfgoed

2024: *Orgelstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/11216> (geraadpleegd op 10 februari 2024) of <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/11216>

* Orgelstraat, 3803 Wilderen, gemeente Sint-Truiden, België

* Er is een Orgelstraat in de wijk Welgelegen in Paramaribo, de hoofdstad van Suriname.

Orgelplein

* Eindhoven kent een Orgelplein, een 'wijkje' naast de Partituurlaan.

Orgellaan

* Uden kent een Orgellaan, die behoorlijk lang is, een bocht heeft én nog drie zijstraten met dezelfde naam. Zijstraten zijn de Bazuinlaan en Cimbaallaan. De Orgellaan komt uit op de Basstraat.

* De Orgellaan in Oldenzaal is vrij lang. Een aantal zijstraten heten Gitaarlaan, Cellolaan en Hobolaan en gaat over in de Harplaan.

Orgelweg

Volgens de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) van het kadaster bestaat nergens de Orgelweg.

Bronnen: <https://www.geobasisregistraties.nl/basisregistraties/adressen-en-gebouwen> -->
bagviewer: <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/?zoomlevel=1>

Orgelmakersgracht in Zaandijk

Dit straatje ontleent zijn naam aan Kees Bakker die samen met zijn zoon aan het einde van de 19e eeuw een draaiorgel gemaakt had. Het geluidsvolume bleek helaas niet toereikend genoeg voor spelen in de buitenlucht. Als herinnering noemden buurtgenoten het slootje waaraan Kees met zijn gezin woonde voortaan, een beetje plagerig, de Orgelmakersgracht. Later werd die naam officieel verleend aan een van de paden in het buurtschap Domineestuin.

(bron: <https://zaandijkleeft.nl/straatnamen/>)

Orgelmakerstraat in Alkmaar

De Orgelmakerstraat is een soort hofje langs de Kanaaldijk, dat omgeven wordt door de Wever, de Slotenmakerstraat en Pruikenmakerstraat. Hier dus aandacht voor het ambacht van orgelbouwer.

Orgelakker in Wilp

De Orgelakker is een zijstraat van de Nieuweweg, Dorpsstraat en Hofstraat. Dit is dus geen 'instrumentenbuurt'.

Orgelhof in Etten-Leur

Het vrij grote Orgelhof wordt omgeven door de Klaroenring, de Cellostraat en Tubahof.

Orgelkampstraat in Elburg

Deze straat is gelegen tussen de Hellenbeekstraat en Luttekenstraat en heeft dus geen(?) relatie met het orgel.

Orgelpad in Spijkenisse

Het Orgelpad ligt aan de Parklaan. Deze laan wordt omgeven door instrumentennamen. Aan de noordkant liggen achtereenvolgens het Spinetpad, Orgelpad en Klavecimbelpad. Die laatste ligt tegenover het Pianopad.

Orgeldraaierspad in Amsterdam

Dit pad ligt in het verlengde van het Mandenmakerspad en als zijstraat van het Stoelenmatterspad. Orgeldraaien wordt gezien als ambacht?

Een orgelbouwer

De plaats Lochem (Gld) kent een Leichelweg, genoemd naar de orgelbouwer.

Organistennamen

De plaats Bunschoten kent een Jan Zwartplantsoen met drie zijstraten die ook genoemd zijn naar een Nederlandse organist: Cor Keestraat, Feike Asmastraat en Piet van Egmondstraat. Alle deze drie straten komen uit op een ronde straat, die Anthon van der Horstlaan is genoemd. Vijf beroemde protestantse organisten, waarvan twee straatnaamborden hieronder staan.

Bunschoten-Spakenburg kent ook nog een Brahmslaan, Regerstraat en Sweelinkstraat.

Jan Zwart wordt overigens ook vernoemd in Oegstgeest, Piet van Egmond in Bovenkarspel, Anthon van der Horst in Amersfoort, Oegstgeest, Hoofddorp en Naarden.

De katholieke organist/componist Hendrik Andriessen komen we tegen in Oegstgeest, Heemstede (zijn laatste woonplaats), Hoofddorp, Rotterdam en Utrecht.

Richard Hol, die ook voor orgel componeerder, kreeg een straat, laan of plein in Den Haag, Amsterdam en Utrecht, maar ook in Deventer, Vlaardingen, Leiden, Enschedé, Dordrecht, Purmerend, Arnhem, Bergen op Zoom, Dieren, Nijmegen, Leeuwarden, Leidschendam, Maassluis en Heemstede. Dan heb je het kennelijk goed gedaan!

Orgelstad Haarlem eert slechts Andriessen en Jacob Bijster (die ook een straatnaam in Schiedam heeft).

Bronnen: L. Stuijbergen, *Trouwens*, in: *De Orgelvriend*, april 2020, blz.19; F. Zwart, *Een monument voor Richard Hol in Den Haag*, in: *Het Orgel*, september 2020, blz.46-47

Beroemde organisten als Sweelinck komen we vaker tegen. Zo is er een Sweelinckplein in Den Haag, waar ook een monument uit 1962 is, gemaakt door Dirk Bus. Uiteraard komen componisten als Bach, Mozart, Beethoven etc. veel vaker voor.

Als we alleen kijken naar Sweelinck, heb je al een mooi onderzoek te pakken. Uit een onderzoek uit 2019/2020 blijkt dat hij in Nederland in 9 straten, 10 lanen, 2 wegen, 9 pleinen en 6 hofjes is vernoemd. Totaal 36 keer en dat is méér dan J.S. Bach (totaal 32).

Bronnen: S. Nederpelt, *Straatnamen van organisten*, ongepubliceerd, januari 2020; S. Hummel/N. van Vliet, *Straten genoemd naar organisten*, ongepubliceerd, januari 2020

Ruud Hoogenboom